

עט ואתיקה

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 64 ■ כסלו תשס"ב ■ נובמבר 2001

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד עמוס נצר
המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

שיתוף עורך-דין בשכר טרחה

חברות וחברים יקרים,

הדוגמא שלהלן ממחישה אירוע מוכר. עו"ד פלוני (להלן: "המעביד") מעביר, עקב עומס עבודה, עניין משפטי של לקוח שפנה אליו, לטיפולו של עו"ד אלמוני (להלן: "הנעבד"). שני עוה"ד כותרים הסכם ולפיו יקבל המעביד שליש משכח"ט שייבד מן הלקוח. האם אכיפת ההסכם כרוכה בעבירה אתית? כפי שרואה להלן, התשובה היא חיובית. תכליתם של רשימה זו להגביר את המודעות לדין המצוי ולקרוא לשינויו.

כלל 30 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמי"ו—1986, המסדיר את הסוגיה דנו, מציב שני תנאים מצטברים בפני המעביד החפץ בחלק משכח"ט. האחד, עריכת **הסכם מפורש**, דבר הלוקת שכה"ט בין המעביד לנעבד. התנאי השני הוא שהעניין המשפטי הועבד **שלא** על-פי כלל 14, הדין בסוגיית ניעוד העניינים.

עד להתקנת הכללים, בשנת 1986, חלה על הנעבד **חובה** קונגסטית לתת למעביד שליש משכח"ט שקיבל מלקוחו. חובה זו בוטלה ותחתיה נוצר מנגנון הסכמי, **המאפשר** למעביד ולנעבד לחלוק את שכה"ט, כראות עיניהם.

הרציונל העומד בבסיסו של כלל 30 הינו, בין היתר, להמריץ עורך-דין להעביר עניינים, שאינם בתחום התמחותו, לאחר ולא לטפל בהם בעצמו. ד"ם, כשעוה"ד מנוע מלטפל בעניין מסויים מפאת ניעוד עניינים שמקורו בכלל 14, והוא נאלץ להעביר את הטיפול לעו"ד אחר — המעביד לא יהיה זכאי לקבל חלק משכח"ט. כאן אין צורך להמריץ את עוה"ד להעביר את הטיפול לאחר, שהרי הוא **חייב** לעשות כן בגלל ההוראות האוסרות על ניעוד העניינים.

נראה לי כי שתי אבני נגף יצבות בבסיס ההסדר שבכלל 30 לכללים:

הראשונה, האיסור לקבל חלק משכח"ט, חל רק כאשר עוה"ד העביר עניין לטיפולו של עו"ד אחר בשל ניעוד עניינים **שמקורו בכלל 14** (כגון: טענה נגד כשרות הסכם, טיפול נגד לקוח, דירקטורים בחברות ציבוריות, ועוד).

השופט גביאל קלינג, כותב בספרו "אתיקה בעריכת דין" (הוצאת לשכת עוה"ד, 2001), עמ' 289, שמפאת הגיונו של

האיסור, ראוי להרחיב על כל העבדה שנטרמת בשל ניעוד עניינים, יהא הבסיס הנורמטיבי לאיסור אשר יהא. דעתנו כדעתו. אין זה הגיוני שעו"ד שנאלץ להעביר תיק לחברו — מחמת האיסור לטפל נגד לקוח בענין שטיפל בו בעבר למענו — יוכל לקבל חלק משכח"ט באותו עניין, רק משום שאיסור ספציפי זה אינו ספון ב"ד" אמותיו של כלל 14, אלא בכלל 16.

אבן הנגף השנייה — בכלל 14 (א) נקבע, שגם חשש לעומס עבודה מהווה נסיבה, בעטיה על עו"ד להמנע מלייצג לקוח. במרחף מן האיסורים המהותיים בגין ניעוד עניינים, המצויים בכלל 14 (חובת נאמנות כלפי אחר, עניין אישי של עוה"ד, טיפול נגד לקוח קבוע), נדמה שהאיסור המתייחס לעומס העבודה של עוה"ד, אינו מצדיק את שלילת שכר טרחתו בעת העברת התיק. שכן האיסורים המהותיים עניינם בחשלות הישירות על עבודתו של עוה"ד, מהן הוא אינו יכול "להשתחרר". לעומת זה, האיסור הנוגע לטיפול בלקוח בגין עומס במשרד עוה"ד, ניתן ל"יריפוי" (לדוג, על-ידי הוספת כוח-אדם למשרד). על כן, כאשר עו"ד מנוע מלטפל בלקוח עקב עומס עבודה בו הוא נתון, והוא מבכר להעביר את התיק לעו"ד אחר — אין כל הגיון "להענישו" בשלילת חלקו בשכח"ט!

לפיכך, יש לדעתנו, לשנות את כלל 30, לחומרא ולקולא; לחומרא: האיסור לקבל חלק משכח"ט בגין העברת תיק לחבר, יחול גם מקום שהעבדה נעשית מפאת ניעוד עניינים אשר יסודותיו אינם מעוגנים בכלל 14. לקולא: כאשר העברת התיק נעשית מחמת עומס עבודה, יוכל עוה"ד המעביר תיק לחברו, לקבל חלק משכח"ט, כפי שייסוכם ביניהם.

באמצעות תיקונים אלה ("המאזנים" זה את זה), נוכל לדבק טוב יותר בתכליתו של כלל 30, וחשוב מכך, הדבר יתמרץ את עוה"ד — כאשר עומס העבודה במשרד עלול לפגוע בטיב הטיפול בלקוח, לו אנו מחייבים — להעביר תיקים לחבריהם, ונימצא כולנו (ולקוחותינו) נשכרים.

לשירותכם בכל עת,

אילן בומבך, עו"ד
יו"ר ועדת האתיקה

כיצד על עו"ד המפטיק עבודתו לנהוג בעת העברת תיקיו להמשך טפול לעו"ד אחר לרבות נושא פיקדונות

העובדות:

1. עורך דין המייצג לקוחות בתיקי הוצל"פ שונים מעביר את הטפול בהם לעו"ד אחר וברצונו לדעת כיצד אמורה להתבצע העברת התיקים ושינוי ב"כ הזוכה מבחינה אתית.
2. בנוסף הודיע עוה"ד כי סגר את חשבון הפיקדון שלו והעביר את הכספים לעורך הדין המחליף. הוא שואל את הועדה האם הכספים שעומדים ותלויים ואמורים היו להיכנס לחשבונו בין על ידי שיקים של ביהמ"ש או על ידי זיכוי, הוא מחויב להפקידם בחשבונו או לחילופין עליו להודיע לביהמ"ש כי השיקים יוסבו לשם עוה"ד המחליף.

עמדת ועדת האתיקה:

1. על עוה"ד לקבל הסכמת הלקוחות להעברת התיקים לעורך דין אחר, כך שההעברה לא תגרום נזק ללקוחות.
2. השיקים המתקבלים הם "למוטב בלבד" ואין איפוא מניעה כי עוה"ד ידאג בהסכמת הלקוחות כי הפיקדונות יועברו לעורך הדין המחליף.

(29373)

כיצד ראוי לעו"ד לנסח ללקוח מכתב שחרור מייצוג

העובדות:

1. עורך דין פנה לוועדה בהקשר לייצוג לקוח בתיק פלילי בו הסתיימו עדייות התביעה ותוחל בעדייות ההגנה והתיק קסוע להמשך הדין.
2. בין למין התסדר לעוה"ד כי הלקוח הונה אותו אישית בדרכי מרמה לרבות גניבת כספים ממנו.
3. עוה"ד אינו יכול ואינו מוכן בנסיבות אלו להמשיך ולייצג את הלקוח – שכן כאמור סובב אותו הלקוח בכחש וברצונו עוד לברר האם עליו לציין את העובדות הנ"ל כסיבה וכנימוק להתפטרותו מייצוג.

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה השיבה לפונה כי אין הוא רשאי לציין בבקשתו להתפטרות את העובדה כי הלקוח רימה אותו אישית. ראוי הוא כי יימצא ניסוח הולם מחסוג: "עקב חילוקי דעות אישיים קשים" או "עקב מחלוקת אישית שאיננה ניתנת לגישור עם הלקוח" או נוסח דומה ולכלול הנוסח בבקשה שתוגש לשחרור מייצוג.

(29505)

כיצד על סניגור לפעול כשהנאשם מודיע לו בהקשר לאחד האישומים שהוא מכחישו כטקטיקת הגנה ולאחר מכן חזר בו מהאמור וטוען כי אמר את הדברים "בצחוק"

העובדות:

1. נאשם במשפט פלילי תכחיש לאורך כל חקירתו את המיוחס לו וזהו גם עמדתו במשפט.
2. לאחר הדיון במעצר אמר הנאשם לסניגור כי הוא "מכחיש סתם" וכי המדובר על "משחק משפטי".
3. הסניגור הבהיר לנאשם כי לא יוכל להמשיך ולייצגו בכל הנוגע לאותו אישום ואז חזר בו הנאשם ואמר כי הדברים לדעיל נאמרו על ידיו "בצחוק".

השאלות:

הסניגור הביא בפני הועדה את העובדות הנ"ל על מנת שתחווה דעתה באם קיימת מניעה אתית שהוא יוסיף וייצג את הנאשם בהמשך ההליכים – וכל זאת נוכח העובדה שהנאשם עצור ומשפטו אמור להתחיל בקרוב.

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה הודיעה לפונה (הסניגור) כי מבחינת כללי האתיקה המקצועית רשאי הסניגור להמשיך ולייצג את הנאשם בעניין נושא השאלתא.

(29500)

כיצד על עו"ד לפעול להעברת זכויות במקרקעין כשהצדדים (בני זוג) חלוקים בדעותיהם וכשהוא מחזיק ביפויי כח מטעם השניים

העובדות:

בפני עורך דין במשרדו נחתם הסכם למכירת דירה. בהסכם ייצג עוה"ד את הקבלן. עפ"י ההסכם התחייב עוה"ד לטפל בביצוע העברת הזכויות על שם הרוכשים אשר מצויים בהליכי גירושין. האשה מעונינת כי הזכויות בדירה תירשמה על שמה ואילו הבעל מתנגד לכך – וכל זאת כשבידי עוה"ד מצוי יפוי כח של השניים. רשם המקרקעין מסרב לרשום העברת זכויות (מחצית) על שם האשה בלבד. עורך הדין פנה לוועדה על מנת לקבל חוות דעתה כיצד עליו לפעול נוכח העמדות המנוגדות של הצדדים.

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה סברה כי על עוה"ד לפעול בהתאם ליפוי הכח שניתן לו.

אם מי מהצדדים מעוניין להפסיק או לעכב הטיפול ברישום הזכויות עליו לדאוג להמצאת צו משפטי מתאים.

(29250)

הרשאי עו"ד להשתתף כעד לצוואת לקוח בקלטת וידאו ולכלול בה הוראה של המצווה בדבר רצונה שלא להאריך חייה באופן מלאכותי בהיותה על ערש דווי

העובדות:

1. לקוחה קטעה של עורך הדין הפונה, כבת 70, שהינה אשה פעילה ביותר. עובדת, נוהגת ועל פניה חזקה ובריאה בנפשה, פנתה לעורך הדין וביקשה כי יערוך עבורה צוואה הכוללת, בין היתר, הוראה שלא להאריך את חייה באופן מלאכותי (אוטוסיטיסה).
2. עורך הדין הסביר ללקוחה שיתכן ואולי קיימת מגבלה אתית מבחינתו לעשות כן – ובעיקר הוראתיה בצוואה (אופן התעקשה שייכללו בה בכל מקרה) יכולות להיות עקרות – מטבעה של הצוואה. עוד בקשה הלקוחה כי עוה"ד יהיה נוכח כעד ביחד עם אדם נוסף, כצילום וידאו של ההוראות שתיתן בעניין אי הארכת חייה באופן מלאכותי – שימשו במקרה בו תהא מרשתו על ערש דווי ויקום הצורך בהארכת חייה באופן מלאכותי – דב' אותו מבקשת הלקוחה למנוע.
3. עוד בקשה הלקוחה כי עוה"ד ישמור את קלטת הוידאו בכספת משרדו לשעת הצורך.
4. עוה"ד שואל האם קיימת מגבלה אתית כלשהי או אחרת הידועה לוועדה בעריכת צוואה בה מורה המצווה ומבקשת שלא להאריך את חייה באופן מלאכותי. בנוסף, שואל עוה"ד האם קיימת מגבלה אתית כלשהי או אחרת הידועה לוועדה, להשתתף כעד בעריכת קלטת וידאו כאמור. לבסוף שואל עוה"ד האם קיימת מניעה אתית כלשהי או אחרת הידועה לוועדה לשמור את קלטת הוידאו האמורה בכספת משרדו.
5. עורך הדין מצייין כי פנייתו לוועדה באה גם לאור הוראות הסעיפים 302 ו-309 לחוק העונשין.
6. עוה"ד טוען כי לצפון של עניין הרי באופן אישי וללא קשר למקרה נשוא השאלתא שלו, הוא מצדד ב"המתת חסד" במקרים מסוימים – וזאת מבלי לקיים דיון מעמיק במסגרת פנייתו הנוכחית לוועדה. מבחינתו אין לו כל מניעה אישית להשתתף ו/או לפעול כבקשת לקוחתו.

עמדת הוועדה:

1. אין מגבלה אתית לכלול בצוואה הוראות כנקוב בפניית עוה"ד
2. אין מגבלה אתית להשתתף כעד בקלטת וידאו.
3. אין מגבלה אתית לשמור על קלטת הוידאו בכספת המשרד.
4. על עוה"ד להצחיר בכתב ללקוחה את עמדתו המשפטית בדב' תוקף ההוראה.

השאלתא:

האם אימות חתימה על תצהיר בכתב יכול להיעשות גם בפני עורך דין מהרשות הפלשתינאית שאיננו ערבי ישראלי – וזאת כשפקודת הראיות אינה מגדירה עורך דין מיהו?

עמדת ועדת האתיקה:

הוועדה הודיעה לשואלת כי אם עורך הדין אינו עורך דין עפ"י חוק לשכת עוה"ד תשכ"א–1961, אין הוא רשאי לאשר תצהירים בכתב.

(29328)

עורך הדין והלקוח

האם מותר לעו"ד לעשות שימוש במידע שקבל מהלקוח בנושא הברחת נכסים והתראת פשיטת רגל?

העובדות:

1. עורך דין ייצג לקוח בהליכים משפטיים שונים.
2. עוה"ד לא קיבל את שכר טרחתו הנאמד כמאות אלפי שקלים.
3. לימים נתגלו חילוקי דעות בין עוה"ד לבין הלקוח עד כדי סכסוך שסיים את קשרי עוה"ד והלקוח – וזאת כאשר הלקוח נותר חייב לעוה"ד מאות אלפי שקלים.
4. במסגרת הטיפול המשפטי עבור הלקוח טען אחד מנושי הלקוח כנגד הלקוח להברחת נכסים במסגרת התראת פשיטת רגל שהוגשה לביה"מ המוסמך.
5. העניין הסתיים בפשרה אליה הגיע עוה"ד בעבור הלקוח והדברים לא הובאו לידי ליומן דיון בביה"מ.
6. בכונת עוה"ד להגיש תביעה כנגד הלקוח והוא מבקש לעתור על סמך אותו מידע שהועלה ע"י הנושה הניל, כאמור בהתראת פשיטת הרגל, לצו הטלת עיקולים זמניים על אותם נכסים שנטען לגביהם כי הוברחו לידי צד גי (בני משפחת הלקוח) ע"י הלקוח ואף לעתור בהתראת פשיטת רגל.
7. יודגש כי המידע בו יש כוונה לעשות שימוש, לא עלה ולא נמסר ולא הגיע לעוה"ד במסגרת קשריו הישירים עם הלקוח אלא נלמד מבקשת נושה שהגיש התראת פשיטת רגל נגד הלקוח כמבאר לעיל.

השאלתא:

1. האם נוכח הנסיבות זכאי עוה"ד לעשות שימוש במידע כאמור לעיל, שנלמד לאור בקשת הנושה של הלקוח לעניין הברחת נכסים לצורך עיקולים זמניים.
2. האם יתא עוה"ד זכאי להגיש בקשה להתראת פשיטת רגל לאור המידע כנגד הלקוח.

עמדת ועדת האתיקה:

בנסיבות שתוארו בפניית עוה"ד אינו זכאי לעשות שימוש במידע שנלמד מבקשת נושה לעניין הברחת הנכסים. האמור לעיל נאמר בכפיפות לכך שעוה"ד לא העלה בעב' בשם הלקוח טענות העומדות בסתירה לטענות שבכוונתו להעלות בהליכים הננקטים עתה נגד הלקוח. בכפיפות לדיני פשיטת רגל אין מניעה אתית לעוה"ד להגיש בקשה לפשיטת רגל כנגד הלקוח.

(29680)

(28998)

כיצד על עו"ד לפעול בשלוקח נפטר ומהן המגבלות על מסירת מסמכים ליורשיו?
העובדות:

1. עורך דין "א" המייצג את יורשי לקוח המשרד שנפטר, פנה למשרד עוה"ד "ב" בשם היורשים הנייל וביקש לקבל לרשותו את כל תיקיו של המנוח שהיו בטיפול במשרד עוה"ד "ב" הנייל. לטענתו דרושים לו המסמכים לצורך בקשה לקיום צוואת המנוח.
2. למשרד עוה"ד "ב" אין כל מניעה מלהעביר התיקים אולם קיים חשש כי העברתם לבי"כ היורשים תחשב כ"הליך בלתי תקיין".
3. משרד עוה"ד "ב" שואל את הועדה האם אכן קיימת מניעה מלמסור לבי"כ יורשי המנוח את כל החומר שבידיו המתייחס למנוח ללא שהוצג לו קודם לכן צו קיום צוואה או צו מביהמ"ש המורה לו למסור החומר כמבוקש.
4. שאלה נוספת של משרד עוה"ד "ב" הינה באם קיימת מניעה מלמסור לבי"כ יורשי המנוח את הצוואה המקורית המצויה אצלם.

עמדת ועדת האתיקה:

1. משננטר לקוח הרי צריך להפקיד את צוואתו במרשם הצוואות או בביהמ"ש. רשאי עוה"ד ליתן לפונה אליו העתק של הצוואה, אם יציג ייפוי כח מהלקוחות הנוכחים בצוואה כיוורשים. אם ברשות עוה"ד מצוי יותר מעותק אחד יוכל לתת למבקשים גם את מקור הצוואה.
2. אשר למסמכים אחרים של המנוח, הרי כל עוד לא ברור מה הם אותם המסמכים המבקשים וכל עוד אין צו לקיום צוואת המנוח לפיו ניתן לדעת מי הם היורשים, אין מקום בשלב זה ליתן את המסמכים.
3. אם מצויים ברשות עורך הדין מסמכים אשר לא חלה עליהם חובת החסיון הרי אין מניעה מלמסור מהם עותקים. (29735)

עורך הדין והלקוח

המותר לעו"ד לטפל בענייני מעמד אישי של בעל כנגד אשתו, שעה שבעת התמחותו טיפל באותו תיק במשרד המאמן שלו עבור האשה?
העובדות:

1. עורכת דין טיפלה בהיותה מתמחה בתיק מעמד אישי, כשהמשרד בו התמחתה ייצג את האשה.
2. המשרד בו הינה עובדת כיום כעורכת דין מייצג את הבעל.
3. המותר לעורכת הדין כיום לטפל בתיק הנוכחי עובר הבעל ובאם התשובה לכך שלילית, האם ניתן לה, למשל, לרכז חומר משפטי לסיכומים בתיק זה, או שמא נאסר עליה לטפל בתיק בכל צורה שהיא?

עמדת הועדה:

הועדה סבורה כי נסיבות המקרה, כפי שתוארו לעיל,

עורכת הדין אינה רשאית לטפל בענייניו של הבעל בכל צורה שהיא.

(30721)

עורך דין כבורר

סוגיית מנין שלושת חודשי עכבון המסמכים הנקובים בס' 88 לחוק לשכת עוה"ד, תשכ"א – 1961
העובדות:

1. עורכת דין התמנתה כבוררת בסכסוך שבין לקוחה לעורכת דין.
2. עורכת הדין מעכבת את מסמכי הלקוחה על יסוד ס' 88 לחוק לשכת עוה"ד – וזאת בהמשך לבקשה שהגישה ללשכת עוה"ד לשם מינוי ברר עפ"י הסכם שכר טרחה ששני הצדדים חתמו.
3. תקופת שלושת החודשים לעכבון המסמכים מסתיימת ביום 29.7.2001.
4. עורכת הדין שהתמנתה כבוררת נוסעת לחו"ל ויכולה להתחיל בבוררת רק החל מחודש אוגוסט 2001.
5. הבוררת פנתה לוועדת האתיקה בשאלה האם המינוי שלה כבוררת מפסיק את מירון התקופה באופן שהחל ממועד מינויה ואילך ועד למתן החלטתה בעניין נשוא הבוררת ממשיכה עורכת הדין להחזיק ולעכב המסמכים.

עמדת הועדה:

1. הועדה השיבה לפונה כי כאשר עורך דין פונה לבורר וקל וחומר כאשר ברר מתמנה – מקביל הדבר להגשת כתב תביעה לביהמ"ש.
2. תוצאת כנייה זו היא הפסקה של מניין תקופת שלושת החודשים הנקובה בסעיף 88 לחוק לשכת עוה"ד, תשכ"א – 1961.
3. יצוין כי חרף העובדה שהתחיל את קובע זאת במפרש – עמדת הועדה נובעת לאור תכלית החוק, דהיינו להמנע ממצב שבו עורך דין מעכב מסמכים של מרשו מחמת גיסא ואינו תובע את מרשו מאידך גיסא.
4. מכל מקום, סבורה הועדה, כי על עורכת הדין להגיש תביעה לבורר (אם טרם נעשה הדבר עד כה) בהקדם האפשרי.

(30357)

עורך דין ופרסומת

הבהרה

- א. בגליון טע ואתיקה מס' 63 בעמוד מס' 2 נכללה תשובת ועמדת הועדה גבי שאילתא מה מותר לעוה"ד לפרסם והיכך.
 - ב. בסעיף 2 לעמדת הועדה נאמר כי בנוסח מודעת עוה"ד בעתון מן הראוי לפרט באופן ברור את תחומי העיסוק של עוה"ד ולהשמיט את המלה "ועוד" מהפרסום.
 - ג. ביום 1.3.2001 פורסמו כללי לשכת עורכי הדין (פרסומת) התשס"א-2001 ושבהם נקבע כי כלל 7 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) תשמ"ו – 1986 בטל בסעיף 6 לכללים החדשים.
- נוכח האמור הוסרה ההגבלה על סוג תרומי העיסוק ומספרם המותרים לציון עיי' עוה"ד ובין השאר, בכל מסמך היוצא ממשרדו.

הכרעת דין

חובתו של עו"ד המטפל בעניינו של הלקוח עימו נותק הקשר

עניינו של פסק דין זה האם הפר הנאשם את חובת הנאמנות כלפי לקוחותיו במידה המצדיקה את הרשעתו בדין משמעתי, וכמו כן בשאלה האם יש בהגשת תשובת הנאשם ללשכה באיחור משום עבירת משמעת.

1. הקובלות:

- 1.1 הנאשם ייצג את המתלונן ורעייתו (שניהם יחד להלן: "הקונים") בחוזה לרכישת זכויות בדירה על פי חוזה מיום 13.12.81.
- 1.2 הנאשם קיבל על עצמו כלפי הקונים לטפל בהעברת הזכויות על שםם בלשכת רישום המקרקעין.
- 1.3 מאז חתימת החוזה, למרות שחלפו כבר כמעט 18 שנה עד ליום הגשת הקובלות, לא השלים הנאשם את העברת הזכויות בדירה ע"ש הקונים.
- 1.4 זמן קצר לאחר חתימת החוזה נעלם הנאשם והקונים לא הצליחו לאתר.
- 1.5 משאורת הנאשם ע"י הקונים, הוא דחה אותם ב"לך רשום", ואחר-כך שוב נעלם ולא נמצא כנתובת בה אותר.
- 1.6 למרות שנדרש, לא הוגיב הנאשם, לגופן או בכלל, לפניות הקובל מתאריכים 20.10.98, 10.1.99, 16.3.99.

2. סעיפי האישום

- 2.1 הפרת חובתו של עו"ד לייצג את לקוחו בנאמנות ובמסירות – עבירה לפי כלל 2 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) התשמ"ו-1986 (להלן: "כללי האתיקה") בצירוף סי' 261 (לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 (להלן: "החוק").
- 2.2 הפרת חובתו של עו"ד לפעול לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות במילוי תפקידיו – עבירה לפי סי' 54 בצירוף סי' 161 (לחוק).
- 2.3 הפרת חובתו של עו"ד לשמור על כבוד המקצוע – עבירה לפי סי' 53 בצירוף סי' 161 (לחוק).
- 2.4 מעשה או מחל שאינם הולמים את מקצוע עריכת הדין – עבירה לפי סי' 361 (לחוק).
- לאחר ששמענו את טענות הצדדים הגענו להחלטה, כי כנסיבות העניין יש להרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו. להלן יפורטו נימוקינו.

3. עמדת ב"כ הקובל

- 3.1 ב"כ הקובל, טוען שהזכויות בדירה לא הועברו על שם הקונים בשל מחדלו של הנאשם לטענתו, המתלונן פנה לא אחת לנאשם בבקשה שיעביר את הזכויות בדירה על שם הקונים, אולם ללא הועיל.
- 3.2 ב"כ הקובל טוען כי המתלונן לא ידע עד לפני כשנה על קיומו של חיוב כספי רכישה שעליו לשלם. הקונים שילמו את כל התשלומים בהם היו חייבים מייד לכשתבקשו לעשות כן, והסיבה שאלו שילמו את מס הרכישה היתה מאחר שהנאשם לא ידע אותם בעניין זה.
- 3.3 ב"כ הקובל מוסיף וטוען כי גם לו התקבל טענתו של הנאשם שהוא הודיע טלפונית לקונים בדרך מס הרכישה

שעליהם לשלם, הרי שהיה עליו לשלוח הודעה בכתב על כך לקונים ולהזהירם בדרך התוצאות שעלולות להיגרם כתוצאה מאי-שלום המסים. באי-עשתו כן הוא הפר את חובת הנאמנות כלפי הקונים והתנהג בצורה שאינה הולמת את כבוד מקצוע עריכת הדין.

3.4 ב"כ הקובל טוען עוד, כי המתלונן הגיע מספר פעמים למתובת על שם הנאשם, ולא מצא אותו שם, ושדק בתקופת מלחמת המפרץ נודע למתלונן היכן הנאשם.

3.5 ב"כ הקובל טוען כי הנאשם לא השיב לפניות הלשכה, על אף שקיבל את כל המכתבים, שנשלחו בדואר רשום, ולא חזרו ללשכת עורכי הדין.

4. עמדת ב"כ הנאשם

4.1 ב"כ הנאשם טוען כי השלמת העברת הזכויות בדירה לא הושלמה עד היום שלא באשמת הנאשם. לטענתו, הנאשם פנה מספר פעמים לקונים, והודיע להם בדרך מס הרכישה שעליהם לשלם, אולם הקונים סירבו לשלם את הסכום הנדרש. ב"כ הקובל מודה כי לא נשלח כל מכתב רשמי בעניין, אולם זאת, לטענתו, מאחר שהמתלונן מתקשה בקריאת השפה העברית והקשר עמו היה טלפוני.

4.2 ב"כ הנאשם מוסיף וטוען כי מאחר שכלוזה המכר נכתב במסגרת עסקאות משפחתיות ומתחייבים פנה ליתממש בדירה למטרת מגורים, אלא אך ורק למטרת ניהול עסק, הרי שמשם הרכישה בו נתחייבו הקונים היה מס רכישה נמוך בגין בנין ולא בגין דירת מגורים, והוא אף הגיש בשם הקונים השגה על כך למנהל מס שבת, שנדחתה.

4.3 ב"כ הנאשם מכחיש בכל תוקף כי הנאשם נעלם וכי הקונים לא הצליחו לאתר, וכן את הטענה כי משי"אותר", דחה את הקונים ב"לך רשום", ואחר-כך שוב נעלם ולא נמצא כנתובת בה אותר. הוא טוען כי המתלונן פנה אל הנאשם בשנת '83 לאחר תאונה שעבר, וכן בשנת '91 משהיה זקוק לאישור עבר העירייה בזמן מלחמת המפרץ, דבר המעיד על כך שכאשר רצה המתלונן ליצור קשר עם הנאשם, הצליח לעשות כן.

4.4 ב"כ הנאשם מודה כי התגובה ללשכת עורכי הדין הוגשה כמעד מאוחר, וטוען כי הסיבה לכך שהתממה בהגשת התגובה ללשכת עורכי הדין נבעה מהעובדה שעבר דירה. אולם לטענתו, הוא לא קיבל כלל את המכתבים מיום 20.10.98 ומיום 10.1.99, אלא רק את המכתב שנשלח ביום 16.3.99. לאחר מכן, לטענתו, ארך זמן רב עד שנשלח אליו החומר מלשכת עורכי הדין, וזמן רב נוסף עד שהוא מצא את המסמכים הרלוונטיים בתיק שהחל לפני שנים כה רבות.

5. הדין

העבירות המיוחסות לנאשם

- 5.1 סי' 54 לחוק, קובע את החובה של עורך-הדין כלפי הלקוח וכלפי בית המשפט: "במילוי תפקידיו יפעל עורך-הדין לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, ויעזר לבית המשפט לעשות משפט".
- 5.2 כלל 2 לכללי האתיקה קובע את חובת עורך-דין בקבוע כי "עורך דין ייצג את לקוחו בנאמנות, במסירות, ללא מרד, תוך שמירה על הניגות, על כבוד המקצוע ועל יחס כבוד לבית המשפט".
- 5.3 סי' 61 לחוק קובע את המסרת הנורמטיבית לעבירות משמעת, בהגדירו מהן עבירות משמעת:

- (1) הפרת הוראה מהוראות הסעיפים 53 עד 60 או של דין אחר המטיל חיוב או איסור על עורך-דין בקשר למסוקעו;
- (2) הפרת כללי האתיקה המקצועית שקבעו לפי ס' 109;
- (3) כל מגש או מחלל אחר שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין.

5.4 לצורך החלטה האם ביצע הנאשם את העבירות המיוחסות לו, יש לבדוק האם הפר הנאשם את חובת הנאמנות כלפי לקוחותיו. כמו כן, יש לבדוק האם במתן תשובתו של הנאשם באיחור כה רב לשכת עורכי הדין יש משום עבירת משמעת.

האם הפר הנאשם את חובת נאמנותו כלפי לקוחותיו?

5.5 בי"כ הקובל טוען כי הנאשם לא העביר את הדירה נשוא החוזה על שם הקונים, ובכך הפר את חובתו כלפיהם. לטענתו, פנה אליו המתלונן לא פעם בבקשה שיקדם את העברת הישועה, הזכויות, אולם לא נענה. לאחר מכן, לטענת בי"כ הקובל, נעלם הנאשם, ולא עלה בידי הקונים לאתרנו, ואף לאתר שאותו, דחה את הקונים ב"לך ושוב" ושוב נעלם. בי"כ הנאשם מכחיש בתוקף טענה זו, וטוען כי המתלונן מנסה פעמים לנאשם במהלך השנים שבין מועד עריכת החוזה למועד הגשת הקובלה, והיא הראיה לכך שכאשר ביקש ליצור קשר עם הנאשם, ידע היכן להשיגו.

5.6 הנאשם אף העיד את חברו, עורך-הדין בזק, אשר סיפר כי הנאשם לא החליף את מקום עבודתו, וכי היה זמין באופן רציף לאורך השנים.

5.7 מחקירת המתלונן עולה כי הוא אכן יצר קשר עם הנאשם מספר פעמים מאז מועד עריכת החוזה. המתלונן מודה כי יצר קשר עם הנאשם בעקבות תאונה שעבר, ואף בי"כ הנאשם מודה בכיובד כי בזמן מלחמת המפרץ נודע למתלונן היכן ניתן למצוא את הנאשם.

5.8 מעדותו המסבלת של המתלונן באשר לקשריו עם הנאשם במשך השנים, ומעדותו של הנאשם השתכנעו כי לא עלה בידי הקובל להוכיח כי הנאשם "נעלם", וכי לא עלה בידי המתלונן לאתרנו כאשר ביקש לעשות כן.

5.9 הנאשם סיפק הסבר לעובדה שרישום הזכויות על שם הקונים לא הסתיים במשך תקופה כה ארוכה. לטענתו, סירב הקונה לשלם את מס המכירה הנגזר בו נדרש, אשר נבע מיהודה שבחובה המכר המכנס סעיף המייעד את הדירה לעסק. הנאשם אף הציג בפנינו מסמכים המעידים על השגה שהונחה על ידו מטעם הקונים בעניין זה ביום 6.8.83, ועל חתימתו על ידי מנהל מס שבח ביום 23.8.83.

5.10 לפיכך **תמונה בענייני טענת בי"כ הקובל כי הקונים לא ידעו כלל על דבר קיומו של מס רכישה שעליהם לשלם לצורך העברת הזכויות בדירה על שםם**, עד לפני כשנה.

5.11 מוכינים אנו לקבל כי עיכוב העברת לא נגרם אך ורק בשל התרשלותו של הנאשם, וכי להתנהגות המתלונן תרומה בעלת משקל לעניין זה. אולם מתקשים אנו לקבל את טענתו של בי"כ הנאשם כי הסיבה לכך שלא נשלח לקונים כל מכתב בנוגע לתוצאות שעלולות להיגרם כתוצאה מאי-תשלום המסים, נבעה מהעובדה שהתקשורת בין המתלונן לנאשם היתה בעיקרה טלפונית, בשל קשייו של המתלונן בקריאת התפקוד העברית. דווקא מקום בו ידוע לעורך-דין כי לקוחותיו מתקשים בהבנת השפה העברית, עליו לדאוג להביר עימו במכתב רשמי, בהיר ככל שאפשר, אותו יוכלו לקוחותיו לקרוא שוב ושוב (בעזרה אדיבה של מכרים), על מנת שיוכלו לרדת לעומקם של דברים, ולהבין את משמעותם במדויק ולהפריטם. טול, לדוגמה, לקוחות ואשר מתקשים בהבנת השפה העברית, אך זוגישיים לחודות בטלפון בני עורך-הדין כי לא ירדו לסוף דעתו ולא הבינו

את דבריו עד תום, או לחילופין לקוחות שהיו משוכנעים כי הבינו נכונה את דברי עורך-דינם, על אף שבטובל הבינוהו באופן מסוטה. היעלה על הדעת כי משל זה לא יהיה כל קשר בין עורך-הדין ללקוחותיו אך ורק בגלל העובדה שהלקוחות לא הבינו את שעליהם לעשות, ועורך-הדין ראה עצמו פטור משליחת מכתב רשמי בעניינם במשך שנים ארוכות, בטענה כי הבחיר להם טלפונית את שעליהם לעשות!

5.12 לקוחות המעוניינים לרכוש דירה, השוכרים לשם כך בתשלום שרותים של עורך-דין, יוצאים מנקודת הנחה כי הוא מטפל נאמנה בענייניהם, וכי הוא ידאג לייצגם פורמלית בדבר שעליו הטיפול ותוצאותיהם, וכן מסומים ובטוחים הם כי אם נתעורר בעיה כלשהי, ידאג עורך-הדין לטפל בעניין וליצור עמם קשר. לכן, גם אם יצר עורך-דין קשר עם לקוחותיו טלפונית, האוי שמשראה כי העניין נמשך זמן רב מאוד, וכי השלמת המטל עליו מותעכת בשל כך, מן הראוי ואף נבחינת חובתו היה, לפנות לקונים במכתב פורמלי ומסודר, בו הוא מסביר ההשלכות של העיכוב בתשלומי המס, ואת שעליהם לעשות כתל על מנת לקדם את רישום הזכויות בדירה. העובדה כי הנאשם לא יצר קשר בכתב עם הקונים במשך שנים רבות כל-כך מהווה מחלל חמור אשר בו כשלעצמו יש משום הפרת חובת הנאמנות של הנאשם כלפי הקונים.

5.13 בנוסף לכל האמור לעיל, מהדייונים בתיק אף עלה כי לפני כשנתיים וחצי התניח הנאשם את מקום עבודתו במשרד בו עבד למקום מגוריו. כאשר נשאל הנאשם בחקירתו האם נשלח לקונים מכתב המייעד אותם בדבר שינוי הכתובת, הודה הנאשם כי לא נשלח לו מכתב בעניין זה, אולם לטענתו מתמלונן ידע על המעבר, וכן היה לו את כרטיס הביקור של הנאשם ואת כתובת ביתו. הוא מוסיף כי כל העובדים במשרד בו עבד התאששו ידעו לאן הוא עבר.

5.14 הדין והתנהגות זו אינה הולמת כלל את עבודתו של עורך-דין. עורך הדין המעתיק את מקום עבודתו, מצופה ממנו לכל הפחות, כי יודיע ללקוחותיו במכתב על כתובת עבודתו החדשה, ואל לו להניח ללקוחותיו לבדו זמן ואנרגיה מיותרים בחיפושים אחריו. נדמה כי הנאשם הנזק, כמעט כעניין של מדיניות, שלא ליצור קשר בכתב עם הקונים בכל עניין שהוא, ובמשך שנים לא יצר קשר בכתב עם הקונים. בכך הוא הפר את חובת הנאמנות כלפיהם.

5.15 בכך לא התמצנה הדיון. סעיף 39 לכללי לשכת עורכי הדין (סדרי הדין בבתי הדין המשמעתיים) התשי"ב-1962, שכותרתו "הרשעה בעבירה על פי עובדות שלא נכללו בכתב האישום" קובע כי:

"בית-הדין רשאי להרשע נאשם בעבירת משמעת שאשמתו בה מתגלית מן העובדות שהוכחו בפניו אף אם עובדות אלה לא נטענו בקובלנה ובלבד שניתנה לנאשם הודמנות סבירה להתגונן".

5.16 מהעובדות שהוכחו בפני בית הדין עולה כי הנאשם לא רשם הערת אזהרה לטובת הקונים מייד לאחר חתימת החוזה. הערת האזהרה נרשמה בפנקסי המקרקעין רק ביום 18.4.01, ואישר על כך הוצג בפנינו על ידי הנאשם כמסגרת בקשתו להגשת מסמכים נוספים, שאושרה על ידי בית הדין.

5.17 בע"מ 4612/95 **מתיתיהו נ' שטייל**, פ"ד נא(4) 769, 785 (הלח): **"פי"ד שטייל"** קובע כי:

"בשבת שהייתה של הערת האזהרה, פרקטיקה מקובלת היא, שבשמוך לאחר החתימה על הסכם הכולל התייחבות לעשות עסקה, מי שמטפל ברישום העסקה דואג לרישום הערת אזהרה על-מנת למנוע רישום עסקה שותרת. עורך-דין המסבל על עצמו טיפול ברישום העסקה, חייב לדאוג לרישומה של הערה כזו. כך נדרש מכל עורך הדין הפועל בשקידה סבירה. עורך הדין אשר אינו נוהג כך, אינו ממלא את חובתו כעורך דין".

אמנם בפקס הדין נרם נזק כתוצאה מאירישות הערת האזהרה (ונרשמה משכנתה אחרת על נכס הבטוחה), מה שאין כן במקרה שלפנינו. עם זאת, נדמה שאירישות הערת האזהרה שהינה פעולה בסיסית, שחשיבותה הרבה ידועה לכל סטודנט העובר קורס בסיסי בדיני קניין, נבללת בחוסר מיומנות מקצועית, אשר היא כשלעצמה אינה הולמת את כבוד המקצוע ומחווה הפרה של חובת הנאמנות של עורך-דין כלפי לקוחו.

5.18. על עורך דין מוטלת החובה לפעול כלפי לקוחו ככל בעל מקצוע מיומן, נאמן וזהיר. אולם מעורר-דין, מעצם הגדרת תפקידו, דורש המחוקק סטנדרד התנהגות גבוה יותר בכל אחד מהיבטים אלה (ראה פס"ד **שטייל**, בע"מ 4784). לפיכך לא תמקבל על הדעת כי עורך הדין פטור מהעיסוק בנין חוסר מקצועיותו רק בשל העובדה שלמתלוננים לא נגרם כל נזק. המגיעות הנאשם מלושם חוות האזהרה לטובת הקונים במשך שנים כה רבות מהוות מחדל הערת, המצביע על תפקוד לוקה בחסר של הנאשם, ונגיין הנזק במקרה הספציפי אינו מעלה ואינו מוריד לנגיין אחריותו של הנאשם. טיעון זה מן הראוי כי יילקח בחשבון כבא במד הדין לגור את עונשו של הנאשם.

5.19. אין אף זו אף זו. מהדיון בתיק עלה כי הזכויות בדירה היו רשומות עדיין, עד לאחריונה, על שם בעלה של המוכרת, מר ז. וי"ל צו הירושה, אשר על מיה הוצגו תביעות החלוקה לעבור למוכרת, לא נמצא על ידי הנאשם בחתימת החלוקה (בכפי שועלה מפרוטוקול הדיון), ורק ביום 7.5.01 הגיש הנאשם מסמך המעיד על כך שביום 18.4.01 נרשמה בפקסי המקרקעין הערת אזהרה לטובת הקונים על הבעלות של המוכרת בדירה, משמע מצא הנאשם, כפי הנראה, את צו הירושה, ודאג סוף-סוף להעביר הזכויות בדירה על המוכרת בדיעה על שם המוכרת על פי מדוע לא דאג להעביר הזכויות בדירה על שם המוכרת על פי צו הירושה של בעלה וי"ל במשך כל השנים, על מנת שניתן יהיה לרשום הערת אזהרה על שם הקונים, השיב ב"כ הנאשם כי הוא לא יודע מדוע לא נרשמה הערת אזהרה, לאחר מכן הוסיף כי מאחר שהעסקה היתה מהירה, הנאשם ירצה לעשות ב"חד" (עד לפני כשנה) את כל הדברים, והיניו להעביר את הזכויות בדירה על שם המוכרת, ולאחר מכן להעבירם מיד על שם הקונים.

5.20. ב"כ הנאשם טען בפנינו כי העובדה שבעלה של המוכרת נטרם, והזכויות בדירה כיוול עברו למוכרת מכוח צו ירושה אך שייך נרשמו, כנראה, עד לאחריונה, מהווה נסיבה מקלה, מאחר שמדובר במעין בטוחה אחרת לטובת הקונים. אם הכוונה בכוונה את טענתו, הרי שהיא מבוססת על ההיבט הבא: האדם אשר הנכס רשום על שמו כבר אינו יכול, ולפיכך לא תתבצע על ידו כל עסקה סותרת במקרקעין. הירושת על פי צו הירושה, שהיא המוכרת בחוזה המכר, לא יכולה היתה (כשהיתה בחיים) לגרום לרישום עסקה סותרת כל עוד לא הועברו הזכויות ברישום על שמה. לפיכך לא היה צורך בהול ברישום הערת אזהרה, ומאחר שהעסקה כולה אמורה היתה להיות מהירה, לא ראה הנאשם סיבה שלא להמתין עם העברת הזכויות ברישום על שם המוכרת עד המועד שם התאפשר גם העברת הזכויות על שם הקונים.

5.21. בכל הכבוד, טענה זו איננה מקובלת עלינו. הערת אזהרה טעדה על מנת להבטיח את זכויות הקונים ואין חולק בדבר חשיבות רישומה מיד עם כריתת החוזה, מהירה העסקה תהא ככל שתהא. כל עוד לא נאשם העברת הזכויות בדירה על שם המוכרת, ולאחר מכן לרישום הערת אזהרה לטובת הקונים על בעלותה בדירה, היו חשופים הקונים לסכנה כי תבצע בדירה עסקה נגדה.

5.22. טענין 9 לזכר המקרקעין תשכ"ט—1969 קובע כי: "התחייב אדם לעשות עסקה במקרקעין ולפני שנמגרה העסקה ברישום הוזה התחייב כלפי אדם אחר לעסקה

נגדה, זכותו של בעל העסקה הראשונה עדיפה, אך אם השני פעל בתום-לב ובתמורה והעסקה לטובתו נרשמה בעודו בתום-לב — זכותו עדיפה".

כל עוד לא נרשמה הערת אזהרה, היתה קיימת אפשרות שהמוכרת תדאג באופן עצמאי להעביר את הזכויות בדירה על שמה, ולאחר מכן תבצע עסקה הסותרת את חוזה המכר עם הקונים, וזאת מבלי שהנאשם על הקונים היו יודעים על כך. הקונים האחרים לא ייחשבו חסרי תום-לב לאור העובדה כי בפנקסי המקרקעין לא היתה רשומה כל הערת אזהרה לטובת הקונים, ואם היתה העסקה עם הקונים האחרים נגמרת ברישום לאחר מתן תמורה, וזכותם בדירה היתה עדיפה על זכותם של הקונים, טענה נגמרה ברישום. גם אם לא היתה המוכרת מעבירה באופן עצמאי את הזכויות בדירה על שמה, אלא רק תחתית על עסקה שסותרת עם קונים אחרים, היו הקונים נקלעים לתביעות משפטיות שהיו אורכות זמן רב וגורמות להם עוגמת נפש רבה. במקרה זה ראו אף לעיין את סעיף 7 לחוק הירושה (התשכ"ה—1965), הקובע כי:

"לאחד מות המוריש וכל עוד לא חולק העזבון רשאי המוריש, בהסכם שכתב, להעביר או לשעבד את חלקו בעזבון, כולו או מקצתו, ורשאים טעמי המוריש לעקל חלקו בעזבון. לכן אין כל ממש בטענתו של הנאשם כי באירישות הזכויות ע"ש המוכרת היה לטענתו מעין "ביטוח" שהמוכרת לא תוכל לבצע דיספוזיציה בזכויותיה בדירה, שטרם נרשמו על שמה. לית מאן דפליגי כי הנאשם לא דאג להבטיח את זכויות הקונים באופן המידי, ובכך אשמתו. חובת הנאמנות של עורך-דין כלפי לקוחו טומנת בחובה את חובתו של עורך-דין לזאוג לאינטרסים של לקוחותיו בצורה הבטוחה והיעילה ביותר, ומחדלו של הנאשם בכך שלא עשה כן.

5.23. גם יחסי אמון בין הצדדים לעסקה אינם מצדיקים את אי רישומה של הערת אזהרה (בדי"מ (ת"א—125/82) **תועד המחוז בתל אביב פז' נ' עז"ל פלוג**, פ"מ 71).

5.24. ונדגיש — אין אנו מתעלמים מן העובדה כי הקונים ישנו טרם נרשמו על שם. מהדיון בתיק התרשמנו כי התנהגות הקונים הביאה אף היא להשתלשלות האירועים כפי שהתרחשה, אולם אין בכך כדי לרמוע מאשמתו של הנאשם, כפי שפרט לעיל. עורך-דין הממלא תפקידו כלפי לקוחותיו באמנות ובמסירות חייב למלא את חלקו הוא ב"הסכם השירות" בינו לבין לקוחותיו, אף אם התנהגותם לוקה בחסר. מחובתו של עורך-דין לבצע את תפקידו הוא על הצד הטוב ביותר, לכל שאמפשרות על הניסוח. מדק רתק היה על עורך-דין, לכל הפחות, להיות בקשר מכתבים עם הקונים אחת לומר-לשם תזכורת ויידוע בדבר מצב הטיפול, וכן משראה כי תחזיותיו אינן מתממשות ורישום העסקה מתעכב-לדאוג לרישום הזכויות בדירה על שם המוכרת ולמחר לרישום הערת אזהרה על שם הקונים. כמ"כ היה עליו לייצג את הקונים בכבוד על התקפת מקום עבודתו לבית מגוריו. באירעושותו כן, הפר הנאשם את חובתו כלפי הקונים.

5.25. אשר על כן, אנו מחליטים להרשיע את הנאשם בעבירה של הפרת חובתו של עו"ד לפעול לטובת שלוחו בטמנות ובמסירות לפי סי' 54 בצירוף סי' 1361 לחוק ולפי כלל 2 לכללי האתיקה בצירוף סי' 1361, פלוג.

הגשת תגובת הנאשם באיחור רב ללשכת עורכי-הדין

5.26. אין מתן תשובה ללשכה מהווה עבירה במספרת כלל 2 לכללי האתיקה (בצירוף סי' 2361 לחוק) כפי שהוא פורש על ידי בתי הדין, וכן במספרת סי' 3361 וסי' 53 בצירוף סי' 1361 לחוק. 5.27. ההלכה בעניין התעלמות עורך דין מפניית הלשכה הינה ברורה. ביהמ"ש העליון פסק בפל"ע 19/86 **פלוג' נ' ועד מחוז**

ת"א יפ"ו של **לשכת עורכי הדין** מ"ד מאנ(3), 324 כי:

"הטענה, כי חובת התשובה לתלונה מונעת בזכות השתיקה, אין בה ממש, מטרחה של התשובה אינה לקבל מעורר-הדין הודאה בעובדות המועלות בתלונה אלא לאפשר לקובל לבחון, על גבי ניגוס גורסת עורך-הדין, אם שני צידוק להפעיל את מנגנון בית-הדין המשמעתי".

אי מתן תשובה לתלונה, המועברת על ידי קובל לעורך דין, מהווה מחלל שאינו הולם את מקצוע עריכת דין, לא כל שכן כאשר הדבר מתחייב על פי כלל מפורש.

5.28. הימנעות של עורך-דין מלהשיב על פניות הלשכה נושאת בחובה טרעון של זלזול בלשכת ובמוסדותיה.

5.29. עוד נקבע בעליו 19/86 1978 מפי כבי השופט ביסקי כי ניסוח כלל 2 לכללי לשכת עורכי הדין (סדרי-הדין) בבתי הדין המשמעתיים) תשכ"ב-1962 (להלן: "כללי סדרי הדין"), הקובע כי:

"הומצא לעורך דין העתק התלונה... ישיב עליה תוך 14 יום מיום ההמצאה"...

אינו נוקט לשון בחירה, והאמור "ישיב עליה" הוא בבחינת ציווי וחובה להשיב.

5.30. הפרת כלל זה הוא בבחינת מחלל שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין, ועולה כדי עבירה משמעטית הקסמה בסי' 361(3) לחוק.

5.31. לפי כתב הקובלנות, הנאשם לא השיב לפניות הלשכה אלו ממועדים שונים, ולפיכך הוחלט להתייחס לתלונה נגדו כתלונה במובן סי' 1 לכללי סדרי הדין (תלונה על עבירת משמעת).

5.32. המכיל ועד מוחזק תל-אביב שילח לנאשם הודעה לפיה הועד מחזיקו התייחס להגיש קובלנה נגדו לפי הדין המשמעתי בנין התלונה. לאחר חן הנושח הקובלנה.

5.33. הנאשם טוען כי הוא לא קיבל את שני המכתבים הראשונים שנשלחו אליו, אלא רק את המכתב השלישי שנשלח אליו. הנאשם טוען כי לאחר שקיבל מכתב זה, הוא שלח את תגובתו ללשכת עורכי הדין, אולם מסיבה לא מובנת, לא הגיעה תגובתו ללשכה, ולא נמצאה בתיק, ולפיכך הוחלט להגיש קובלנה נגדו.

5.34. בסדרי הדין (7/77) לכללי לשכת עורכי הדין (סדרי הדין בבתי-הדין המשמעתיים) תשכ"ב-1962 נקבע כי:

"כל מסמך שיש להמציא לנאשם... המצאות תהיה במסידה לידיו או לידו פקוד במשרדו העיקרי או במשלוח מכתב בדואר רשום לפי מען משרדו העיקרי או מען משרדו העיקרי עם אישור מסירה"....

5.35. בי"כ הקובל הניג בפנינו תצהיר של מנכ"ל ועד מוחזק ת"א, שכלל לאורו, לפי המכתבים, שחתקם צורף לכתב הקובלנה, נשלחו לנאשם בדואר רשום עם אישור מסירה. בי"כ הנאשם לא הביא ראיות הסותרות תצהיר זה, ולפיכך חזקה על הנאשם כי קיבל, לכל הפחות, הודעות בדבר דבר דואר רשום הממתין לו בסניף הדואר.

5.36. בנקודה זו מוצאים אנו לנכון להעיר כי אנו רואים כחומרה את טענתו של הנאשם בדבר אי קבלת דבר הדואר הרשום. גם אם נניח כי שני המכתבים הראשונים לא נמסרו לידיו של הנאשם, אלא המתניו לו בסניף הדואר הקרוב לאחר שנשלחה לו הודעה על כך, הרי שחמורה העובדה כי הנאשם לא ניגש לטפון על מנת לקבלם. עורך-דין, אשר רוב רובה של עבודתו מתנהלת באמצעות הלופת מכתבים ומסמכים, שחלקה הדולל מתבצע דרך הדואר, מתחייב למעשה, עם כניסתו למקצוע עריכת-הדין, לזוודא כי הוא מקבל לידיו את דברי הדואר המוענים אליו, ולדאוג לעדכן את תחובת ביתו ותחובת משרדו מיד לאחר כל שינוי שחל בהם. עורך-דין איתו לא עושה כן, נוהג דלרר כל שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין. מעבר לכך, אם לא פעל עורך-הדין בצורה כזו, ומנע מלקבל

ד"ר דואר רשומים הממוענים אליו, חזקה עליו שקיבלם אם הם מוענו לכתובתו, כפי שזו רשומה בלשכת עורכי-הדין.

5.37. וגם אם נניח כי הנאשם לא קיבל לידיו ולא קרא את שני המכתבים הראשונים, בשים את הסיבה לכך כד שבלב זה, הרי שכאשר קיבל לידיו את המכתב השלישי, כד מהנדס והמטימוכן יכול היה בנקל להבין כי נשלחו אליו שני מכתבים קודמים בנוגע לתלונה של המתלונן נגדו. במכתב זה נכתב לנאשם כי מאחר שרואה לא ענה למכתבים שבמטימוכן, החליטה ועדת האתיקה להתייחס למכתב של המתלונן כתלונה נגדו במובן סעיף 1 לכללי לשכת עורכי הדין. במכתב זה אף הוער לו כי אי-מענה לפניות הלשכה מהווה שלעצמו מושם עבירה לכאורה על כללי האתיקה, והוא התבקש שוב להגיש תשובות לתלונה זו תוך 14 יום מתאריך קבלת המכתב, שאם לא כן תאלץ ועדת האתיקה לדון בה מבלי שתשובתו של הנאשם תהיה בפניו.

5.38. נכונים אנו לקבל את טענתו של הנאשם (על אף שלא הוצג בפנינו כל הוכחות לגביה) כי הוא הגיש תגובתו ללשכה, הרי שחלפו שלושה חוצי (!) חודשים עד שמצא הנאשם לנכון לענות לפניית הלשכה אליו, וזאת על אף שהתבקש להמציא תשובתו תוך 14 יום.

5.39. ש, שב, בע 54 לספרו **אתיקה מקצועית של עורכי דין חלק א'** - סדרי הדין בחליכים משמעתיים מביע עמדתו, כי גם תשובה באיחור ללשכת עורכי הדין עשויה להיחשב עבירת משמעת, בנייה היא צפוי עורך הדין לענוש. מאידך, הוא מצוין כי קיימים גם מקרים בהם תשובה באיחור לא הניבה הרשעה, ולו מחמת הספק. אולם נדמה כי לא במקרה כגון דא מדובר. במקרה דנן, הנאשם יכול היה להבין מתוך המכתב שקיבל כי כד נשלחו אליו שני מכתבים בעבר (אם כי לא הגיעו לעיניו), וככל זאת בחר להתמחה בהגשת תשובתו, עובדה המהווה אף שיקול להורמה לרשותנו על הנאשם.

5.40. הנאשם מספק הסבר לאיחור זה. לטענתו, הוא פנה ללשכה מייד עם קבלת המכתב, וביקש לקבל את החומר הקיים בתיק. בשל עיכוב במשלוח החומר, לא קיבל, לדבריו, את החומר רק בצעד מאוחר יותר. את ההשתתפות במתן התגובה לאחר את המסמכים הדרושים בתוך הארבעים.

5.41. לא נוכל לקבל את הסברו של הנאשם בעניין זה. עורך-דין המכיל לידיו מכתב המיידע אותו בדבר תלונה כלפיו, לא כל שכן כאשר ממכתב זה עולה כי אין זו הפנייה הראשונה אליו, מן הראוי והמצופה הוא, שגישה את תגובתו מיידית ללשכת עורכי הדין, ולו על מנת להבהיר את עובדות אי-קבלתם של שני המכתבים הראשונים, ולבקש, לכל הפחות, אריכה להגשת תגובה לאור הימצאותו של החומר בארבעים כתוצאה ממעבר דירה. כך היינו מצפים מעורך-דין המכבד את לשכת עורכי הדין ומסודותיה, ומייחס חשיבות מספקת לפניית הלשכה אליו.

הנאשם בחר שלא לעשות כן, וההשגה את מתן תגובתו במשך זמן רב מעבר לנדרש ממנו וככל אשמתו.

5.42. הלכה פסוקה היא כי אי מתן תשובה ללשכה מהווה שלעצמה עבירת משמעת. ולמעשה כיום לא ניתן להצדיק את אי-מתן התשובה ללשכה (עורך דין צפוי לרשעה ככל כך) גם מקום בו זכות מכל האישימים למעט אי מתן תשובה ללשכה (ראה עליוע 19/86 לעיל).

5.43. אשר על כן, אנו מוצאים לנכון לרשיע את הנאשם בעבירה של אי שמירה על כבוד המקצוע לפי סי' 53 בציוף סי' 1161) לחוק, וכן בעבירה של מחלל שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין לפי סי' 361(3) לחוק.